

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут Сумського державного університету
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК І ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ

I Всеукраїнської науково-методичної конференції,

присвяченої

*15-й річниці заснування Шосткинського інституту
Сумського державного університету*

(Шостка, 21 квітня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет

УДК 81'347.78.034

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ІДИОМ В ПЕРЕКЛАДІ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ БРИТАНСЬКОЇ ПИСЬМЕННИЦІ ШАРЛОТТИ БРОНТЕ «ДЖЕЙН ЕЙР»

І.О. Рокіцький

Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж

вул. Нагірна, 13 м. Вінниця, 210019,

Venter98@meta.ua

Для дослідження нами був обраний відомий роман британської письменниці Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» з метою виявити особливості передачі фразеологізмів в українському перекладі, виконаного Петром Соколовським. Нами використовувався: метод опису, зіставлення, компонентного та контекстологічного аналізів та метод словникової дефініції.

Як відомо, найбільших висот кожна мовна конструкція, в тому числі фразеологічна одиниця, сягає насамперед в художньому тексті. Саме в цьому функціональному стилі, порівняно з науковим, діловим, розмовним, публіцистичним, проявляються усі потенційні можливості фразеологізму, уся багатоманітність його значень, уся сума прагматичних ефектів.

Художній стиль поєднує в собі риси усіх інших функціональних стилів: так, у прямій мові персонажу ми можемо зустріти розмовні вирази різних регістрів, в описовому контексті – канцеляризми або термінологію в залежності від описуваного середовища та ефекту, який автор хоче справити на читача; в коментарі автора – публіцистичні, дискусійні прийоми, тощо.

Всі риси інших функціональних стилів поєднані в художньому не механічно, а органічно й цілісно, відповідно до загальної художньої ідеї твору та за допомогою різних текстоутворюючих стратегій, таких як когезія, когерентність, зв'язність. Ось чому аналіз перекладу ідіоматичних одиниць саме в художніх творах становить найбільший інтерес для дослідження.

Відзначаються три основні типи перекладу ідіоматичних одиниць: повно-еквівалентний, частково-еквівалентний та неідіоматичний. Отже, проілюструємо цю класифікацію прикладами з роману Шарлотти Бронте «Джейн Ейр»

• Повно-еквівалентний переклад біблійної ідіоми:

*I have now been married ten years. I know what is to live entirely for and with what I love best on earth. I hold myself supremely blest – blest **beyond what language can express**; because I am my husband's life as fully as he is mine. No woman was ever nearer to her mate than I am; ever more absolutely **bone of his bone and flesh of his flesh** [1, с. 445-446].*

«Ось уже десять років, як я одружена. Я знаю, що таке жити з людиною і для людини, котру любиш понад усе на світі. Я вважаю себе дуже щасливою – настільки, що не знаю слів, аби розказати про своє щастя, бо ми живемо одне одним. Жодна жінка не належала більше своєму чоловікові, ніж я йому: **ми – одна душа й одне тіло**» [2, с. 443].

Звернемо увагу, що в українському перекладі біблійна ідіома *beyond what language can express* (з Нового Заповіту) не збережена. Це може пояснюватися прагматичною адаптацією перекладу, який робився за радянських часів, коли політична кон'юнктура не сприяла активному вжитку біблеїзмів, хіба що для викриття нечесності священників, або подібних антиклерикальних та загально атеїстичних цілей.

Ідіома *bone of one's bone* та *flesh of one's flesh*, заснована на повторі елементів, також передана коротшим і менш виразнішим *одна душа й одне тіло*, що може зумовлюватися, з одного боку, бажанням перекладача уникнути тавтології, а, з другого боку, не вносити до українського тексту нехарактерних для нього елементів – якщо вираз «плоть від плоті» існує в українській мові (хоча й має певний старослов'янський відтінок), то «кість від кістки» прозвучало б дещо незвично, стаючи на заваді сприйняттю перекладу українським реципієнтом.

Частково-еквівалентний переклад з використанням прийомів компенсації та смислового розвитку:

A shocking ugly old creature, miss; almost as black as a crock [1, с. 191].

«Гидка стара відьма, міс, чорна як сажа» [2, с. 185].

Неідіоматичний переклад з використанням прийому цілісного перетворення:

"I disliked Mr Brocklehurst; and I was not alone in the feeling. He is a harsh man; at once pompous and meddling: he cut off our hair; and for economy's sake bought us bad needles and thread, with which we could hardly sew".

"And was that the head and front of his offending?" demanded Mr Rochester.

"He starved us when he had sole superintendence of the provision department..." [1, с. 125].

«Я не любила містера Броклгерста, і не тільки я. Він жорстокий чоловік, такий щедрий на гучне слово, а пхав носа в усякі дрібниці: він велів обстригати нам коси, а задля економії купував для нас такі погані голки й нитки, що ними неможливо було шити».

«Оце й уся його провина?» - запитав містер Рочестер.

«Коли він розпоряджався харчами, - це ще поки не було призначено комітет, - то морив нас голодом...» [2, с. 125].

Висновок.

Ми дослідили частотність вживання трьох базових типів відповідників, що є загальноприйнятими у мовознавстві та торкнулися практичного аспекту цієї проблеми. Ми проаналізували особливості вживання та способи перекладу ідіоматичних виразів з англійської мови на українську на матеріалі роману класика британської літератури XIX століття Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» та його перекладу Петра Соколовського.

Використані джерела:

1. Brontë, Charlotte. *Jane Eyre*. – L. : Penguin Books, 1994. – 447 p.
2. Бронте Шарлотта. Джейн Ейр./ Пер. з англ. П. Соколовського. – К. : Дніпро, 1987. – 459 с.
3. Рильський М. Т. Мистецтво перекладу. – К. : Радянський письменник, 1975. – 344 с.
4. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1963. – 208 с.
5. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1963. – 208 с.